

CZU: 342.9:343.272

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19950867>

LIMITELE APLICĂRII PLANULUI DE REMEDIERE ȘI ALE CONFISCĂRII SPECIALE ÎN PROCEDURA CONTRAVENȚIONALĂ

Igor TROFIMOV,

dr. în drept, prof. univ., Catedra „Drept privat”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM,
e-mail: itrofimov@mail.ru
ORCID ID: 0009-0009-1075-5224

Sergiu ZESTREA,

drd., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM,
șef Direcția supraveghere metrologică, Inspectoratul de Stat
privind Supravegherea Produselor Nealimentare
și Protecția Consumatorilor,
ORCID ID: 0000-0002-3854-0008,
e-mail: zestreas@gmail.com

Rezumat. Articolul analizează limitele aplicării planului de remediere și ale confiscării speciale în cauzele contravenționale privind nerespectarea drepturilor consumatorilor. Problema centrală constă în faptul că actuala reglementare a Codului contravențional al Republicii Moldova nu permite o articulare procedurală coerentă a celor două instituții în acele situații în care agentul constatator constată, simultan, necesitatea remedierii încălcării și existența temeiurilor pentru solicitarea confiscării speciale. În materia protecției consumatorilor, dificultatea apare mai ales în cauzele privind produse periculoase, produse neconforme, produse comercializate fără documentele de conformitate ori situații în care, dincolo de conduita comerciantului, chiar bunul implicat reclamă o reacție de siguranță. Studiul demonstrează că incompatibilitatea nu este una materială, deoarece ambele instituții urmăresc, în ultimă instanță, protejarea consumatorului și restabilirea legalității, ci una procedurală și de competență: planul de remediere este înscris exclusiv de agentul constatator, în timp ce confiscarea specială, ca măsură de siguranță, se aplică, ca regulă, de către instanța de judecată, la demersul agentului constatator. În consecință, se propune completarea art. 461 alin. (5) din Codul contravențional cu o nouă ipoteză expresă, potrivit căreia planul de remediere nu se întocmește în cazurile în care agentul constatator solicită aplicarea confiscării speciale.

Cuvinte-cheie: protecția consumatorilor, plan de remediere, confiscare specială, măsuri de siguranță, agent constatator, procedură contravențională.

Summary. The article analyses the limits of applying the remediation plan and special confiscation in contraventional cases concerning the violation of consumer rights. The central issue lies in the fact that the current regulation of the Contravention Code of the Republic of Moldova does not allow for a coherent procedural articulation of the two institutions in situations where the ascertaining officer simultaneously identifies the need to remedy the violation and the grounds for requesting special confiscation.

In the field of consumer protection, this difficulty arises particularly in cases involving dangerous products, non-compliant products, products marketed without conformity documentation, or situations where, beyond the trader's conduct, the product itself requires a safety response.

The study demonstrates that the incompatibility is not material in nature, as both institutions ultimately pursue consumer protection and the restoration of legality, but rather procedural and competence-related: the remediation plan is issued exclusively by the ascertaining officer, while special confiscation, as a safety measure, is generally applied by the court upon the request of the ascertaining officer.

Consequently, the study proposes the amendment of Article 461(5) of the Contravention Code by introducing a new explicit provision, according to which a remediation plan shall not be issued in cases where the ascertaining officer requests the application of special confiscation.

Keywords: consumer protection, remediation plan, special confiscation, safety measures, ascertaining officer, contraventional procedure.

Introducere

Protecția consumatorilor reprezintă unul dintre domeniile în care dreptul contravențional este chemat să realizeze un echilibru între sancțiuni, prevenție și restabilirea rapidă a legalității. În acest sector, reacția juridică nu urmărește numai reprimarea formală a abaterii, ci și înlăturarea riscurilor pentru consumator, corectarea conduitei profesionistului și, atunci când este necesar, eliminarea din circuitul economic a produselor ori bunurilor incompatibile cu exigențele legale. Cadrul general este format de Legea nr. 105/2003 privind protecția consumatorilor, completată de normele speciale contravenționale, inclusiv cele referitoare la siguranța produselor, informarea consumatorului și conformitatea mărfurilor ori serviciilor [1].

În această logică, planul de remediere prevăzut de art. 46¹ din Codul contravențional pare, la prima vedere, un instrument potrivit materiei protecției consumatorilor. Multe încălcări pot fi corectate prin conduita ulterioară a profesionistului: afișarea informațiilor obligatorii, remedierea deficiențelor, retragerea practicilor comerciale neconforme, executarea obligațiilor față de consumator ori înlăturarea altor nereguli constatate. Totuși, materia protecției consumatorilor conține și situații în care simpla remediere a conduitei nu este suficientă, întrucât bunul însuși prezintă risc sau este deținut, comercializat ori pus la dispoziție cu încălcarea regimului legal, ceea ce re-

clamă analiza confiscării speciale [1], [3].

În doctrina procesual-contravențională, Igor Trofimov și Andrian Crețu au susținut constant autonomia dreptului procesual contravențional, relevând că acesta trebuie înțeles ca ansamblu de norme care reglementează etapele, actele și competențele proprii procesului contravențional. Această perspectivă este deosebit de utilă pentru tema de față: ea obligă la examinarea separată și riguroasă a rolului agentului constator și al instanței de judecată și permite identificarea exactă a momentului în care actuala reglementare devine incoerentă. În același timp, lucrările recente ale Mihaelei Pascal și ale lui Sergiu Zestrea, dedicate protecției consumatorilor, comerțului electronic și controlului metrologic al preambalatelor, arată că protecția consumatorului presupune nu doar corectarea comportamentului comerciantului, ci și controlul efectiv al bunurilor și produselor plasate pe piață [5], [6], [7], [8], [9], [10].

Pornind de la aceste repere, prezentul studiu își propune să demonstreze că, în cauzele contravenționale privind nerespectarea drepturilor consumatorilor, planul de remediere și confiscarea specială nu sunt incompatibile prin finalitate, ci prin mecanismul procedural actual al Codului contravențional, și de aici decurge și necesitatea unei intervenții de lege ferenda asupra art. 46¹ alin. (5) Cod contravențional [1].

Metodele și materiale aplicate

Demersul științific se întemeiază pe utilizarea metodei analizei juridice, a metodei sistemice, a metodei comparative și a sintezei. Prin metoda analizei juridice au fost examinate normele Codului contravențional referitoare la planul de remediere și la confiscarea specială, precum și dispozițiile relevante din materia protecției consumatorilor. Metoda sistemică a permis interpretarea corelată a normelor care reglementează competența agentului constator și a instanței de judecată în aplicarea măsurilor procedurale și a măsurilor de siguranță. Metoda comparativă a fost utilizată pentru a evidenția diferențele funcționale dintre mecanismul remedierii și cel al confiscării speciale. Prin sinteză au fost formulate concluziile cercetării și propunerea de lege ferenda.

Discuții și rezultate obținute

Cadrul normativ al protecției contravenționale a consumatorilor

Codul contravențional conține mai multe dispoziții relevante pentru protecția consumatorilor. art. 278, care sancționează încălcarea cerințelor legale privind interesele economice ale consumatorilor. Relevanța acestei contravenții este una specială, deoarece ea se înscrie direct în domeniul ra-

porturilor dintre profesionist și consumator și privește situații în care operatorul economic nu execută obligațiile legale de remediere, înlocuire ori restituire, afectând astfel protecția patrimonială a consumatorului. Totodată, această alegere este justificată și procedural, întrucât contravențiile prevăzute la art. 278 intră expres în sfera de aplicare a capitolului referitor la planul de remediere. Aceste ipoteze arată limpede că, în anumite spețe, pericolul nu rezidă doar în comportamentul formal al profesionistului, ci chiar în bunurile aflate în circuitul economic [1], [3].

Sub acest aspect, materia protecției consumatorilor se diferențiază de alte domenii contravenționale prin faptul că încălcarea poate afecta simultan dreptul la informare, interesele economice și siguranța fizică a consumatorului. De aceea, mecanismele juridice aplicabile trebuie să permită atât conformarea profesionistului, cât și neutralizarea rapidă a produselor ori bunurilor problematice. În literatura recentă, Mihaela Pascal a subliniat că protecția consumatorului trebuie înțeleasă într-un cadru mai larg, în care consumatorul nu este doar beneficiar pasiv, ci participant activ într-o piață reglementată, iar profesionistul poartă obligații corelative sporite. În aceeași direcție, Pascal și Zestrea au arătat, în contextul comerțului electronic, că extinderea pieței și diversificarea modalităților de plasare a produselor sporesc riscurile pentru consumator și reclamă mecanisme efective de control și intervenție [4], [5], [6].

Pe de altă parte, Sergiu Zestrea evidențiază, în studiul privind controlul metrologic legal al preambalatelor, că protecția consumatorului depinde și de exactitatea măsurării, de conformitatea produsului și de supravegherea efectivă a bunurilor oferite pe piață. De aici rezultă o idee importantă pentru tema noastră: în unele cauze din sfera protecției consumatorilor, reacția juridică adecvată nu se poate opri la o simplă obligație de remediere impusă comerciantului, deoarece obiectul material al încălcării necesită o intervenție directă asupra bunului [10].

Planul de remediere și funcția sa în materia drepturilor consumatorilor

Articolul 46¹ din Codul contravențional definește planul de remediere ca anexă la procesul-verbal cu privire la contravenție, în care agentul constator stabilește, cu titlu de recomandare, măsuri de remediere și termenul realizării acestora în vederea conformării contravenientului cu cerințele legislației. Tot norma stabilește că planul este întocmit și anexat de către agentul constator la procesul-verbal prin care s-a constatat contravenția și că, în cazul întocmirii lui, nu se aplică sancțiuni contravenționale, inclusiv sancțiuni complementare, până la expirarea termenului de remediere. Termenul de remediere este între 30 și 90 de zile lucrătoare, iar legea prevede expres

cazurile în care agentul constatator nu întocmește un asemenea plan [1].

În materia protecției consumatorilor, acest mecanism are o justificare evidentă. Numeroase încălcări pot fi înlăturate prin conformare ulterioară: profesionistul poate furniza informațiile obligatorii, poate înlocui produsul, poate remedia deficiențele, poate respecta termenul legal de soluționare a reclamației sau poate înceta practica neconformă. Tocmai de aceea, planul de remediere corespunde unei viziuni moderne asupra dreptului contravențional, în care statul urmărește nu doar sancționarea, ci și restabilirea rapidă a legalității [3], [6].

Totuși, natura juridică a planului de remediere îi fixează și limitele. El este un act procedural propriu agentului constatator. Instanța nu este abilitată de lege să întocmească, să substituie sau să administreze un asemenea plan. Mai mult, prin configurarea sa normativă, remedierea este gândită pentru ipoteze în care legalitatea poate fi restabilită în principal prin conduita contravenientului, nu pentru cazurile în care bunul implicat trebuie, în sine, scos din circuitul economic sau trecut în proprietatea statului. Din perspectiva teoretică formulată de Trofimov și Crețu, aceasta confirmă că problema nu trebuie tratată prin aproximări practice, ci prin analiza strictă a competenței actelor procesuale [1], [9].

Confiscarea specială ca măsură de siguranță în cauzele privind protecția consumatorilor

Potrivit art. 439⁴ din Codul contravențional, în procesul contravențional pot fi aplicate măsuri de siguranță în scopul înlăturării consecințelor faptei, a unui pericol ori pentru prevenirea săvârșirii faptelor contravenționale, chiar dacă nu sunt întrunite condițiile de tragere la răspundere contravențională. Printre aceste măsuri se regăsește confiscarea specială. Articolul 439⁷ prevede că aceasta constă în trecerea forțată și gratuită în proprietatea statului a bunurilor indicate de lege, inclusiv a bunurilor utilizate sau destinate pentru săvârșirea contravenției, a bunurilor rezultate din contravenție, a bunurilor deținute contrar regimului stabilit de legislație și a bunurilor convertite sau transformate din asemenea bunuri [1].

Aceeași normă stabilește, la alin. (3), regula esențială pentru tema analizată: confiscarea specială se aplică de către instanța de judecată la demersul agentului constatator. Totodată, art. 395 alin. (2) din Codul contravențional consacră competența instanței de a aplica măsuri de siguranță, iar reglementarea referitoare la corpurile delictive arată că, la judecarea cauzei, instanța hotărăște asupra acestora potrivit art. 439⁷ și regulilor procedurii penale aplicate corespunzător. Cu alte cuvinte, mecanismul confiscării speciale aparține, în arhitectura codului, fazei judiciare a procesului contravențional [1], [8].

În materia protecției consumatorilor, această măsură are o funcție specială. Atunci când sunt puse în circulație produse periculoase, produse neconforme, produse fără actele necesare sau alte bunuri care afectează siguranța și interesele economice ale consumatorului, simpla remediere a conduitei comerciantului nu elimină întotdeauna pericolul. Uneori este necesară chiar înlăturarea bunului din circuit. Exact această dimensiune este reflectată și în analiza lui Sergiu Zestrea despre controlul metrologic al preambalatelor, care arată că protecția consumatorului presupune mecanisme efective de supraveghere și intervenție asupra produsului, nu numai asupra comportamentului operatorului economic. În același sens, studiul Pascal-Zestrea despre drepturile consumatorilor în comerțul electronic relevă că protecția juridică reală depinde de posibilitatea autorităților de a reacționa eficient față de bunurile și practicile care generează risc pentru consumator [6], [10].

Conflictul procedural dintre planul de remediere și confiscarea specială

Punctul critic al reglementării apare în acele cauze contravenționale privind drepturile consumatorilor în care sunt întrunite simultan două premise: pe de o parte, încălcarea este, teoretic, susceptibilă de remediere; pe de altă parte, bunurile implicate intră în sfera art. 439⁷ alin. (2) Cod Contravențional și justifică solicitarea confiscării speciale. Exemple tipice pot apărea în materia produselor periculoase, a produselor fără conformitate obligatorie, a bunurilor comercializate cu încălcarea cerinței generale de siguranță ori a altor produse care trebuie retrase din circuit [1], [3].

În aceste ipoteze, incompatibilitatea dintre cele două instituții nu este una de scop. Dimpotrivă, ambele servesc protecției consumatorului și restabilirii legalității. Incompatibilitatea este procedurală. Planul de remediere este anexă la procesul-verbal și poate fi întocmit numai de agentul constatator. Confiscarea specială este dispusă, ca regulă, de instanță, la demersul agentului constatator. Instanța nu are competența legală de a concepe sau administra planuri de remediere, iar agentul constatator nu poate, în regimul general al art. 439⁷ alin. (3) Cod Contravențional, aplica el însuși confiscarea specială. Astfel, actuala redactare a codului nu oferă un mecanism de coexistență coerentă a celor două instrumente în aceeași cauză [1], [7].

Conflictul procedural rezultă, mai întâi, din separarea competențelor. Planul de remediere aparține fazei administrativ-constatatoare a procedurii contravenționale și este construit ca instrument de conformare voluntară aflat la dispoziția agentului constatator. În schimb, confiscarea specială aparține fazei jurisdicționale, fiind subsumată mecanismului măsurilor de siguranță. Prin urmare, cele două instituții nu se întâlnesc în interiorul ace-

leiași logici procedurale: una este administrativă și remedială, cealaltă este judiciară și preventiv-patrimonială. De aici rezultă că, în lipsa unei norme de legătură, ele nu pot funcționa simultan fără a genera incertitudine cu privire la ordinea actelor procesuale și la autoritatea competentă să decidă asupra bunurilor [1], [7], [8], [9].

În al doilea rând, conflictul derivă din diferența de finalitate procedurală imediată. Planul de remediere presupune acordarea unui termen în care contravenientul să înlăture încălcarea și, implicit, conservarea temporară a unei stări juridice în vederea conformării. Confiscarea specială urmărește însă neutralizarea unei stări de pericol prin scoaterea bunului din circuitul juridic sau economic. Cu alte cuvinte, remedierea acordă timp pentru conformare, în timp ce confiscarea reclamă intervenție asupra bunului tocmai pentru că menținerea acestuia în circuit poate prelungi sau agrava riscul. În materia protecției consumatorilor, această diferență este esențială: atunci când produsul este periculos, neconform sau comercializat contrar cerințelor de siguranță, simpla acordare a unui termen pentru remediere poate fi insuficientă pentru protejarea efectivă a consumatorului [1], [3], [10].

Dificultatea este accentuată de art. 46¹ alin. (3), potrivit căruia, în cazul întocmirii planului de remediere, nu se aplică sancțiuni contravenționale, inclusiv sancțiuni complementare, până la expirarea termenului de remediere. Deși confiscarea specială nu este sancțiune, ci măsură de siguranță, textul demonstrează că legiuitorul a gândit remedierea ca pe un mecanism care suspendă reacția contravențională clasică și acordă întâietate conformării. În lipsa unei reguli exprese pentru ipoteza în care se impune simultan sesizarea instanței în vederea confiscării speciale, agentul constatatator este plasat într-o zonă de incertitudine normativă [1], [7].

În al treilea rând, necorelarea normativă produce un risc de fragmentare a răspunsului juridic. Dacă agentul constatatator ar încerca să privilegieze planul de remediere, dimensiunea de siguranță a cauzei ar putea rămâne insuficient valorificată, în special atunci când bunurile ar trebui retrase urgent din circuit. Dacă, dimpotrivă, ar renunța la remediere pentru a sesiza instanța în vederea confiscării speciale, ar fi abandonată funcția restaurativă a procedurii contravenționale, deși tocmai aceasta este utilă în numeroase litigii din materia drepturilor consumatorilor. Or, scopul reglementării nu poate fi acela de a obliga agentul constatatator să aleagă între două instrumente care, în planul finalității generale a legii, ar trebui să servească complementar protecției consumatorului [1], [3], [7], [8], [9], [10].

În practică, aceasta înseamnă că agentul constatatator este constrâns să aleagă între două soluții imperfecte: fie întocmește planul de remediere și riscă să lase fără răspuns adecvat dimensiunea de siguranță a cauzei, fie

renunță la plan și sesizează instanța pentru confiscare specială, sacrificând mecanismul remedial pe care legea l-a introdus tocmai pentru a favoriza conformarea. O asemenea alternativă forțată nu decurge din scopul instituțiilor, ci din necorelarea lor normativă. În termenii utilizați de Trofimov și Crețu, avem de-a face cu o problemă de construcție a procedurii contravenționale, nu cu o simplă dificultate practică. În același timp, literatura relevantă din domeniul protecției consumatorilor arată că eficiența mecanismelor de protecție depinde nu doar de sancționarea profesionistului, ci și de capacitatea autorității de a interveni efectiv asupra produselor și bunurilor care generează risc pentru consumatori [7], [8], [9], [10].

Concluzii.

Analiza efectuată demonstrează că, în cauzele contravenționale privind nerespectarea drepturilor consumatorilor, planul de remediere și confiscarea specială nu sunt incompatibile prin scop, deoarece ambele urmăresc, în ultimă instanță, protejarea consumatorului, restabilirea legalității și prevenirea unor noi încălcări. Totuși, în configurația actuală a Codului contravențional, ele devin dificil de conciliat în aceeași cauză, întrucât aparțin unor paliere procesuale diferite: planul de remediere este un act procedural propriu agentului constatator, iar confiscarea specială, ca măsură de siguranță, aparține, ca regulă, competenței instanței de judecată [1], [7], [8], [9].

Această incompatibilitate este deosebit de vizibilă în materia protecției consumatorilor, unde numeroase contravenții nu privesc doar conduita comerciantului, ci și produse ori bunuri care reclamă o reacție patrimonială și de siguranță. În asemenea cazuri, simpla remediere a conduitei nu este întotdeauna suficientă pentru înlăturarea pericolului, iar protecția efectivă a consumatorului depinde și de posibilitatea autorității de a interveni asupra bunurilor care generează risc, sunt neconforme sau trebuie scoase din circuitul economic [5], [6], [10].

În aceste condiții, se impune o clarificare expresă a sferei de aplicare a planului de remediere. În opinia noastră, soluția adecvată constă în completarea art. 46¹ alin. (5) din Codul contravențional cu o nouă literă, care să prevadă că agentul constatator nu întocmește plan de remediere în cazurile în care solicită aplicarea confiscării speciale [1].

Textul propus poate fi formulat astfel:

„La articolul 46¹ alineatul (5), după lit. d), se introduce lit. e) cu următorul cuprins:

e) agentul constatator solicită aplicarea confiscării speciale conform art. 389 Cod Contravențional.”

O asemenea intervenție legislativă ar elimina conflictul procedural

dintre mecanismul administrativ al remedierii și mecanismul judiciar al măsurii de siguranță. Totodată, ea ar oferi agentului constatator un criteriu normativ clar în cauzele din materia protecției consumatorilor, în special atunci când sunt în joc produse periculoase, neconforme sau bunuri care trebuie scoase din circuit. În același timp, soluția propusă ar păstra utilitatea planului de remediere pentru acele cauze în care interesul consumatorului poate fi satisfăcut prin conformarea ulterioară a profesionistului, fără a fi necesară intervenția asupra bunurilor.

Prin urmare, completarea art. 46¹ alin. (5) reprezintă, în opinia noastră, cea mai potrivită soluție pentru a menține echilibrul dintre funcția de remediu a procedurii contravenționale și funcția de siguranță a confiscării speciale. O asemenea modificare ar contribui atât la coerența normativă a Codului contravențional, cât și la sporirea eficienței protecției consumatorilor în cauzele care implică bunuri periculoase sau neconforme.

Referințe bibliografice:

1. Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24 octombrie 2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 3–6, art. 15. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78–84, art. 100.

2. HODOȘ, Raul Felix, ZESTREA, Sergiu. Răspunderea contravențională pentru încălcarea regulilor de prelucrare a datelor cu caracter personal în Republica Moldova: analiză comparativă cu sistemul sancționator prevăzut de regulamentul (UE) 2016/679. În: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Ed. Ediția V-a, 10 decembrie 2025, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2026, Ediția V-a, pp. 135-145. ISBN 978-9975-170-35-2.

3. Legea nr. 105 din 13 martie 2003 privind protecția consumatorilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 126–131, art. 507. Republicată în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 122–124, art. 195.

4. PASCAL, Mihaela, CWICINSKAJA, Natalia, WESTFAL, Krzysztof. Protecția consumatorului și răspunderea profesioniștilor în contractele comerciale: analiză comparativă între Republica Moldova și Polonia. In: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Ed. Ediția V-a, 10 decembrie 2025, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2026, Ediția V-a, pp. 113-128. ISBN 978-9975-170-35-2.

5. PASCAL, Mihaela. Drepturile și obligațiile consumatorilor în contextul economiei circulare. În: Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova. Științe juridice, 2025, nr. S, pp. 13–24. ISSN 1857-0976.

6. PASCAL, Mihaela; ZESTREA, Sergiu. Drepturile consumatorilor în cadrul comerțului electronic. În: State, security and human rights: in digital era, 8–9 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2023, vol. 2, pp. 277–284. ISBN 978-9975-62-531-9.

7. TROFIMOV, Igor; CREȚU, Andrian. Drept procesual contravențional. Chișinău: Cartea Militară, 2017.

8. TROFIMOV, Igor; CREȚU, Andrian. Fundamentarea dreptului procesual contravențional. În: Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova. Științe juridice, 2018, vol. XVIII, nr. 2, pp. 79–85. ISSN 1857-0976.

9. TROFIMOV, Igor; CREȚU, Andrian. Reflecții asupra esenței procedurii contravenționale. În: Administrarea Publică, 2014, nr. 4(84), pp. 50–55. ISSN 1813-8489.

10. ZESTREA, Sergiu. Protecția consumatorilor prin controlul metrologic legal al preambalatelor. În: Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova. Științe juridice, 2025, nr. S, pp. 294–305. ISSN 1857-0976.